

Kada je riječ o vivisekcijama na životinjama, stvari su mnogo zamršenije. Naime, vivisekcija (sekcija na živo) bila je jedan od najučestalijih načina provedbe pokusa. Njome se »iz prve ruke« moglo dokazati kako funkcioniraju pojedini organi i kako reagiraju na određene zahvate. Mnogi izvoditelji pokusa uzdržavali su se raditi pokuse na majmunima jer su oni previše slični čovjeku. Zbog toga su svinje ili psi često bili žrtve ovakvih pokusa. Ne treba ni napominjati da je životinja podvrgnuta takvom pokusu bila izložena nevjerojatnoj količini boli i užasa, a smrt bi u tom slučaju bila jedini ishod. Zbog svega ovoga autor kaže da se »vivisekcija smatra učinkovitom istraživačkom metodom, ali se osuđuje iz moralnih razloga« (str. 164), navodeći pritom riječi spomenutog liječnika Galena koji je nedvojbeno izvodio vivisekciju na životinjama, kako »Galen dijeli mišljenje stoika prema kojem odsutnost racionalne duše svrstava životinje među predmete bez osobnosti i prava. Po njegovu je mišljenju vivisekcija životinja čin kojemu se s moralne strane ništa ne može prigovoriti, ali sa sentimentalne i estetskog stajališta može izazvati nelagodu« (str. 167). Možemo dodati kako je, kada je riječ o horizontu odnosa čovjeka i životinje, otklon od ovakvih načina izvedbe pokusa vrlo važna tema u ekohistorijskom mišljenju.

Prije kraja ovog prikaza možemo navesti autorove riječi kojima on zaključuje svoju raspravu potvrđujući tezu kako u antičkom prirodoslovnom i liječničkom umijeću još ne možemo govoriti o eksperimentima. »Rudimentarnost antičkih eksperimenata«, kaže M. D. Grmek, »nije mogla biti glavnom preprekom na putu njihova usavršavanja. Stari su znanstvenici izvodili biološke ili medicinske pokuse da bi opovrgli mišljenje protivnika ili da bi, u najgorem slučaju, potkrijepili unaprijed stvorena osobna mišljenja, a gotovo nikada da bi se opredijelili za jednu od teorija koje su isprva bile ocijenjene kao jednakovrijedne. Ni za Galena eksperimentiranje nije univerzalna metoda: ako se uzme u obzir opsežnost njegova djela, on se njome samo rijetko služi. Antički su znanstvenici zaključili da se neki problemi mogu proučavati eksperimentalnom analizom, ali ih to nije navelo na to da se sustavno služe tim istraživačkim postupcima u rješavanju drugih takvih problema« (str. 193).

Na kraju recimo da je ova knjiga, prema našem mišljenju, iznimno djelo koje svakako može biti od koristi svima koji se zanimaju za historijske aspekte razvoja znanosti, osobito prirodne znanosti, ali i onima koji se bave filozofijom znanosti. Mogli bismo posebno naglasiti uvjerljivost dokaza središnje hipoteze koja ide u smjeru dokazivanje nepostojanja eksperimenta u antičkom znanstvenom okruženju. S druge strane, osobito važnim smatramo prikaz odnosa prema vivisekciji i razvoj zamisli o neprihvatljivosti takvih postupaka. Mislimo, stoga, da je ova knjiga iznimno važan doprinos mogućem istraživanju i na planu ekohistorije.

Tomislav Krznar

**Podravina - časopis za multidisciplinarna istraživanja,
vol. V, br. 9 (svibanj 2006.), Meridijani, Koprivnica 2006., 164 str.**

Najnoviji broj časopisa *Podravina*, posvećen 650. obljetnici proglašenja Koprivnice slobodnim kraljevskim gradom, po već uhodanoj i oprobanoj shemi donosi niz znanstvenih i stručnih članaka s područja različitih znanstvenih disciplina povezanih u smislenu cjelinu zajedničkim predmetom proučavanja - Podravinom. Pritom taj predmet nije usko shvaćen,

ni vremenski ni teritorijalno, pa tako u časopisu mjesto nalaze radovi širokog vremenskog raspona (od razdoblja kulture žarnih polja do najnovijeg doba), a i radovi hrvatskih, slovenskih i mađarskih znanstvenika. Dio članaka pisan je na slovenskom i/ili engleskom jeziku, no većinom ipak na hrvatskom jeziku.

U prvom članku (*Prilog poznavanju diplomatskih značajki isprave kojom je kralj Ludovik I. Anžvinac Koprivnici 4. studenoga 1356. podijelio povlastice slobodnog i kraljevskog grada*, 5-18), potaknut 650. obljetnicom postanka Koprivnice slobodnim i kraljevskim gradom, Hrvoje Petrić analizira tu ispravu, potvrđuje njezinu autentičnost te naglašava njezinu važnost za razvoj Koprivnice i njezine okolice u srednjovjekovnom razdoblju. I u drugom članku (*Počeci prostornog planiranja u gradu Koprivnici*, 19-31) autorica Mirela Slukan Altić bavi se poviješću Koprivnice, prikazujući začetke prostornog planiranja grada i prijelaz od utvrdom definiranog prostora specifičnog za ranu fazu postojanja Koprivnice prema modernom gradu čiji su začeci postavljeni u 19. stoljeću.

U sljedećim radovima naglasak je na suvremenijoj povijesti - Mira Kolar (*Književnik Mihovil Pavlek Miškina i politika*, 32-48) istražuje život i djelovanje podravskog seljaka-pisca Mihovila Pavleka Miškine, osobito na političkom planu, te njegov utjecaj na seljačku politiku i njezine posljedice kako u širem hrvatskom, tako i podravskom kontekstu. Suzana Leček (*Djelovanje Seljačke sloge u Podravini*, 49-85) u opširnom članku prikazuje društvene, kulturne, prosvjetne i druge aktivnosti Seljačke sloge u Podravini u dvadesetim i tridesetim godinama 20. stoljeća. HSS je u centru pažnje i u tekstu Zdravka Dizdara (*Odnos ustaša prema HSS na koprivničkom području i u ustaškom logoru Danica pokraj Koprivnice 1941./42.*, 86-118), koji na temelju arhivskoga gradiva, dijelom prenesenog u prilogu, objašnjava promjenu političkog težišta u Hrvatskoj i Podravini u početku Drugoga svjetskog rata te implikacije tog procesa na podravskom prostoru koje su osobito došle do izražaja u osnivanju logora Danica i zatvaranju dijela pripadnika HSS-a u taj logor. Nešto ranijim razdobljem bavi se Ivica Zvonar (*Osvrti u tisku u povodu smrti mons. dr. Frana Barca*, 119-130) koji analizira nekrologe i osvrt u tisku objavljene u povodu smrti istaknutog hrvatskog svećenika i političara Frana Barca u rujnu 1940., prikupljajući na taj način vrijedne priloge za biografiju jednog od važnijih Podravaca s prijelaza 19. u 20. stoljeće.

Pretpovijesno razdoblje zastupljeno je člankom Primoža Pavlina arheološke tematike (*Poznobronastodobni jezičastoročajni srp iz Velikega Bukovca*, 131-135), a u posljednjem tekstu u časopisu (*Pécs, a historically changing multicultural city*, 136-142) Zoltán Hajdú prikazao je povijesne mijene jedne multikulturalne zajednice na primjeru mađarskoga grada Pécsa.

U časopisu je mjesto našlo i trinaest prikaza knjiga tematikom vezanih uz šire područje Podravlja te prikaz međunarodnog znanstvenog skupa »Hrvatska 1775. - društvene i gospodarske promjene između legalnih praksi i nasilja« održanog u Velikom Ravenu i Koprivnici 16. i 17. prosinca 2005. godine. Na samom kraju časopisa odvojen je prostor za posmrtnu počast Antunu Mijatoviću, istaknutom znanstveniku, pedagogu i javnom djelatniku, članu uredništva časopisa »Podravina« od njegova osnivanja do smrti.

Goran Hutinec

Ekonomska i ekohistorija

Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Scientific Research Journal for Economic and Environmental History

Volumen III / Broj 3
Zagreb - Samobor 2007.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« i »Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec)
Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
(voditelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)

Urednici / Editors-in-chief:

Mira Kolar-Dimitrijević, Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moacanin,
Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Nataša Štefanec, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetić (Padova, Italija), Aleksandar Jakir (Split, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Rijeka, Hrvatska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Nataša Štefanec (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanić (Zagreb, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Marina Skelin

Lektura / Language editing:

Lidija Menges

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2007.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Na naslovnici:

Splavi na rijeci Dravi pokraj Donje Dubrave 1938. godine

Tiskano uz pomoć Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Grada Zagreba